

hoe eene vliegen-imago, niet toegerust met snijdende monddeelen, maar alleen met eene weeke kopblaas, er in slaagt, den buitengewoon harden cocon van *Diprion (Lophyrus) pini* L. te openen en te verlaten. Dat de kopblaas dit alleen zou kunnen klaarspelen, (ook bij harde Vlindercocons, waar iets dergelijks is waargenomen), heb ik steeds onmogelijk geacht, en mij ook in dien geest uitgesproken; een dergelijk week orgaan is daartoe niet in staat.

Nu blijkt uit de door den Heer DE FLUITER geraadpleegde publicatie van SCHEIDTER, dat dit raadsel reeds door dezen laatsten was opgelost, dat nl. de larve van de bewuste Tachinide met hare daartoe wèl in staat zijnde harde mondhaken de zaak voorbereidt en het kapje lossnijdt, dat de imago later slechts met hare kopblaas behoeft weg te drukken. Nu dit is vastgesteld, is daarmede „het raadsel opgelost”.

Overdenkt men, hoe bijzonder merkwaardig dergelijke aanpassingen zijn, dan is het toch wel uiterst gewenscht, aan alle détails onze volle aandacht te schenken. Zoo heeft PRELL niet met *Diprion (Lophyrus) pini* L., doch met eene andere *Diprion*-soort, nl. *frutetorum* F., geëxperimenteerd, terwijl daarbij ook eene andere Tachinide parasiteerde. Dat zich hierbij ook weder andere toestanden vertoonden, dan bij de Tachiniden van *Diprion (Lophyrus) pini* L., zal wel niemand verwonderen, als men bedenkt, dat de beide in laatstgenoemde *Diprion*-soort huizende Tachiniden zich onderling ook weder zeer verschillend gedragen. Juist door met al die verschillen niet voldoende rekening te houden, ontstaan soms tegengestelde verklaringen voor feiten, die, zelf verschillend, niet als met elkander overeenstemmend hadden mogen worden beschouwd.

Schovenhorst, September 1932. J. TH. OUDEMANS.

2e Korte mededeeling omtrent eenige op Vlieland waargenomen insecten.

Aansluitend aan een vroegere mededeeling van een onzer¹⁾, volgen hier eenige nieuwe waarnemingen over het voorkomen van kevers en wantsen op Vlieland.

1) A. RECLAIRE, Entomol. Berichten 8 (1930), 121.

Het eiland werd ditmaal iets vroeger bezocht dan de vorige maal, doch korter. Verzameld werd van 26. 7.—5. 8. 1931. Het weer was gedurende het verblijf vrij gunstig, met uitzondering van een enkelen regendag. In tegenstelling met de vorige maal, was thans nog vrij veel water in putten, greppels en plassen. Merkwaardigerwijze bleek de „Nieuwe Eendenkooi”, waarin de vorige keer talrijke Corixiden werden aangetroffen, gedurende dit verblijf vrijwel uitgestorven te zijn.

In het thans volgend overzicht worden alleen die vormen vermeld, die tijdens het eerste bezoek niet waren aangetroffen.

Coleoptera. ¹⁾

Nebria iberica Ol. Niet van Borkum vermeld.

Notiophilus aquaticus L.

Clivina fossor L.

Dyschirius globosus Hbst. a. *ruficollis* Kol. Niet van Terschelling vermeld.

Bembidion varium Ol. Niet van Borkum vermeld.

B. obliquum St. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

B. doris Pnz. a. *aquaticum* Pnz. Niet van Borkum of Terschelling vermeld; de nominaatvorm nog niet van Vlieland bekend.

Stenolophus mixtus Hbst. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Amara silvicola Zimm. Dito. Een slechts sporadisch in Nederland waargenomen, wellicht over het hoofd geziene soort.

Dromius 4-maculatus L. Niet van Terschelling vermeld.

Haliplus lineatocollis Mrsh.

H. ruficollis Deg.

H. fluviatilis Aubé. Niet van Terschelling vermeld.

H. nomax Browne²⁾. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Laccophilus minutus L.

Coelambus impressopunctatus Schall.

C. i. a. ♀ lineellus Gyll. De ab. niet van Terschelling vermeld.

1) Nomenclatuur volgens A. WINKLER, *Catalogus Coleopterorum regionis palae-arcticae*. Weenen 1924-heden.

2) Rektor SCHOLZ te Liegnitz was zoo vriendelijk, deze en eenige andere Halipliden voor ons te determineeren, waarvoor wij hem ook hier onzen dank betuigen.

C. parallelogrammus Ahr.

C. confluens F. Deze in ons land zeldzame soort werd, met andere van dit genus, in een zilte poel aangetroffen. Niet van Terschelling vermeld.

Hygrotus inaequalis F.

H. i. a. parvulus F. De ab. niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Hydroporus erythrocephalus L. met de a. ♀ *deplanatus* Gyll.

H. angustatus St. Niet van Terschelling vermeld.

H. palustris L.

H. tristis Payk. Niet van Terschelling vermeld.

H. umbrosus Gyll.

H. obscurus St. Niet van Borkum vermeld.

Graptodytes lineatus F. Niet van Terschelling vermeld.

Copelatus ruficollis Schall. Niet van Borkum vermeld.

Agabus nebulosus Forst.

A. conspersus Mrsh.

A. sturmi Gyll.

A. labiatus Brahm.

Ilybius fuliginosus F.

I. subaeneus Er. Niet van Terschelling vermeld. Een in ons land zelden aangetroffen soort.

I. ater Deg.

Rhantus pulverosus Stph. Niet van Terschelling vermeld.

Rh. notatus F.

Rh. n. a. ♀ virgulatus Ill. Niet van Terschelling vermeld.

Rh. n. a. semisulcatus Schn. Dito.

Rh. suturellus Harr.

Rh. bistriatus Bergst. Niet van Terschelling vermeld.

Rh. b. a. maculicollis D. Torre. De ab. niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Rh. exoletus Forst. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Rh. e. a. insolatus Aubé. Niet van Terschelling vermeld.

Colymbetes fuscus L.

Graphoderes zonatus Hoppe. Niet van Borkum vermeld.

Acilius sulcatus L. Niet van Terschelling vermeld.

Dytiscus semisulcatus Müll.

D. marginalis L.

D. circumflexus F. Niet van Terschelling vermeld.

- D. c. a.* ♀ *perplexus* Lac. Dito.
Gyrinus *netator* L.
G. caspius Mén. Niet van Terschelling vermeld.
Ochthebius impressus Mrsh. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.
O. marinus Payk.
O. m. s. deletus Rey. Niet van Terschelling vermeld.
O. viridis Peyr. s. *fallaciosus* Ggb. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.
Limnebius papposus Muls. Dito.
L. nitidus Mrsh. Dito.
Helophorus aquaticus L.
H. a. a. aequalis Thms. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.
H. brevipalpis Bed.
H. granularis L.
H. viridicollis Stph.
Sphaeridium bipustulatum F. a. *marginatum* F. Niet van Terschelling vermeld.
S. scarabaeoides L.
Cercyon melanocephalus L.
C. lateralis Mrsh. Niet van Terschelling vermeld.
C. pygmaeus Ill. Dito.
Megasternum boletophagum Mrsh.
Hydrobius fuscipes L. a. *subrotundatus* Stph. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.
Laccobius minutus L.
L. biguttatus Gerh. Niet van Borkum vermeld.
L. bipunctatus F. Niet van Terschelling vermeld.
L. alutaceus Thms. Dito.
Helochares lividus Forst. Dito.
H. griseus F. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.
Enochrus fuscipennis Thms.? Dito.
E. minutus F.
Liodes ciliaris Schm.
L. curta a. *seminigra* Fleisch. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.
Orthoperus brunnipes Gyll.
Oxytelus rugosus F. Niet van Terschelling vermeld.
O. nitidulus Grav. Dito.

Bledius pallipes Grav.

B. arenarius Payk. Tijdens het vorig verblijf werd de nominaatvorm niet, doch wel de v. subniger Schn. gevonden.

Stenus boops Ljungh.

S. incrassatus Er. Niet van Terschelling vermeld.

S. melanarius Stph. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

S. brunripes Stph. Niet van Terschelling vermeld.

S. impressus Germ. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

S. geniculatus Grav.

Lathrobium fulvipenne Grav.

Xantholinus punctulatus Payk. Niet van Terschelling vermeld.

Actobius cinerascens Grav. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Philonthus fuscipennis Mnnh. Niet van Terschelling vermeld.

Ph. longicornis Stph. Dito.

Ph. sordidus Grav. Dito.

Ph. quisquiliarius Gyll. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Ph. pennatus Shp. Niet van Borkum of Terschelling vermeld. Wellicht behoort de van Vlieland en Terschelling genoemde *Ph. nigritulus* Grav. tot *pennatus*.

Cafius xantholoma Grav. a. *variegatus* Er. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Tachyporus pusillus Grav. Niet van Terschelling vermeld.

T. atriceps Stph. Dito.

Myllaena intermedia Er. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Tachyusa atra Grav.

Gnypeta carbonaria Mnnh. Niet van Terschelling vermeld. De in de vorige mededeeling over Vlieland genoemde *G. ripicola* Kiesw. blijkt vermoedelijk *carbonaria* te zijn.

Atheta gregaria Er.¹⁾ Niet van Terschelling vermeld.

A. vaga Heer¹⁾ Dito. *A. melanocera* Thms., van Borkum genoemd, is volgens WINKLER = *vaga* Heer.

A. elongatula Grav.¹⁾

1) Zie noot volgende pag.

A. gemina Er.¹⁾. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

A. caesula Er. Dito.

A. angustula Er. Dito.

A. palustris Ksw.¹⁾. Niet van Terschelling vermeld.

A. subtilis Scriba¹⁾. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

A. divisa Märk¹⁾. Niet van Terschelling vermeld.

A. triangulum Kr. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

A. sordida Mrsh. Niet van Terschelling vermeld.

A. atterrima Grav.¹⁾. Niet van Terschelling vermeld.

A. fungi Grav.¹⁾. Dito.

Oxypoda skalitzkyi Bh.¹⁾ Niet van Borkum of Terschelling vermeld. Deze soort was tot nu toe nog niet uit Nederland bekend.

O. amoena Fairm.¹⁾. Niet van Borkum of Terschelling bekend.

Aleochara lanuginosa Grav.

Axinotarsus pulicarius F. Niet van Terschelling vermeld.

Malachius marginellus Ol. var. *pseudosardous* Recl. et v. d. Wiel.

Aanvankelijk meenden wij met de van Terschelling vermelde *M. sardous* Er. te doen te hebben, te meer, daar deze door de Duitsche coleopterologen ook van de Duitsche Noordzee-eilanden en van de Oostzeekust is vermeld. Volgens schriftelijke mededeeling van Dr. FRANCK te Hamburg berusten de vermeldingen van de Duitsche Noordzee-eilanden en de kust van Holstein op een verwisseling, wij vermoeden wel met dezelfde var. van *marginellus* als door ons op Vlieland en Terschelling is aangetroffen. Een nauwkeurig onderzoek bracht het volgende aan het licht:

Om tot zekere resultaten te komen, werd eerst het werk van ABEILLE DE PERRIN „*Malachiidae, Malachides d'Europe et pays voisins*”²⁾ geraadpleegd.

In zijn determinatietabel voor de ♂♂ is *M. marginellus* opgenomen in de groep: uiteinde der dekschilden geplooid

1) De heer LINKE te Leipzig was zoo vriendelijk, deze en andere moeilijke kort-schilden voor ons te determineeren, waarvoor wij hem ook hier nog bedanken.

2) Parijs 1891; oorspronkelijk verschenen in de An. de la Soc. Ent. Fr. Oct. 1890—Dec. 1891.

of met aanhangsels; *M. sardous* in de groep: uiteinde der dekschilden gewoon.

Bij ons materiaal van Vlieland was slechts één ♂, en bij dit ex. zijn de dekschilden aan het uiteinde geplooid als bij andere *marginellus*-♂♂.

Uit de collectie VAN DER HOOP konden wij eenige *M. sardous* (1 ♂ en 6 ♀♀) van Corsica onderzoeken.

Bij vergelijking van het materiaal van beide soorten uit onze collecties, het materiaal uit het Zoöl. Museum te Amsterdam (Coll. CORPORAAL, EVERTS, DRESCHER en VAN DER HOOP)¹⁾ en uit het Museum voor Natuurlijke Historie te Leiden (Coll. EVERTS, LEESBERG, FOKKER en VETH), konden wij de verschillen tusschen beide soorten als volgt samenstellen:

M. marginellus Ol. nominaatvorm.

Uiteinde der dekschilden bij het ♂ diep ingeknepen, uitgehold, en van een doornachtig zwart uitsteeksel voorzien. Voorste gedeelte van den kop tot aan de oogen en de inplanting der sprieten geel, bij het ♀ (doch ook dikwijls bij het ♂) tusschen de sprieten tot aan den clypeus breed groen; wangen geel.

Halsschild aan de zijden breed rood gezoomd.

Metallisch groen, soms blauwachtig of naar het bronzig trekkend.

Bij de Vlielandsche ex. is het halsschild opvallend smal roodgezoomd, bij enkele ex. iets breeder; door deze halsschildteekening gelijken zij op het oog zeer veel op *M. sardous*; de kleur is bij deze ex. metallisch groen, bij sommige ex. roodkoperkleurig met paars bijgemengd.

M. sardous Er.

Uiteinde der dekschilden bij het ♂ vlak eindigend, zonder uitholling en zonder uitsteeksel. De gele kleur van het voorste gedeelte van den kop reikt tot aan den clypeus, recht afgescheiden van de groene kleur; wangen groen.

Halsschild aan de zijden gewoonlijk smal geelrood gezoomd.

Blauwachtig groen, soms met iets violette kleur bijgemengd.

1) Dank zij de welwillendheid van de heeren CORPORAAL en BLÖTE tot onze beschikking gesteld.

Ter onderscheiding van den echten sardous, benoemen wij deze opvallende var. van marginellus: *pseudosardous*.

Deze var schijnt een kustvorm te zijn van marginellus; wij zagen, buiten de reeds genoemde ex. van Vlieland: 2 ex. van Terschelling (het eene werd door EVERTS destijds als sardous gedetermineerd, het andere werd 3. 8. door een onzer gevonden), en verder ex. van Denemarken (Tisvilde), Danzig (Bohnsack en Heubude) en Oost-Pruisen (Frische Nehrung).

Overgangen, waarbij de roode zijrand van het halsschild smaller dan bij den nominaatvorm, doch breeder dan bij de var. is, zagen wij van: den Haag, Scheveningen en Hoek van Holland.

Ongetwijfeld behooren alle als *M. sardous* opgegeven ex. uit Noord-Duitschland, Denemarken enz. tot de var. van marginellus; *M. sardous* blijkt tot heden slechts van Corsica en Sardinië bekend te zijn.

M. marginellus is niet van Borkum vermeld.

Dasytes plumbeus Müll. Niet van Terschelling vermeld.

Agrilus viridis L. a. *linearis* F. Van een smalbladerigen wilg. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Dryops luridus Er. (Volgens GANGLBAUER van *auriculatus* Geoffr. het zekerste door onderzoek van het geslachtsdeel van het ♂ te onderscheiden).

Heterocerus obsoletus Curt.

H. fuscus Kies.

Anthrenus fuscus Ol. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Cateretes pedicularius L. a. *scutellaris* Leinb. Dito; wel echter de nominaatvorm.

C. p. a. pallens Rey. Dito.

Meligethes erythropus Gyll. Niet van Terschelling vermeld.

Omosita colon L. Dito.

Soronia grisea L. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Cryptophagus dentatus Hbst.

Olibrus corticalis Pnz. a. *adustus* Flach. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

O. flavicoruis St. Dito.

Enicmus minutus L. v. *anthracinus* Mnnh. Dito.

Corticaria elongata Gyll. Niet van Terschelling vermeld.

Corticarina gibbosa Hbst. Dito.

Scymnus nigrinus Kug. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Adonia variegata Muls. a. *constellata* Laich. De ab. niet van Terschelling vermeld.

Adalia 10-punctata L. a. 8-punctata Müll. (niet van Terschelling vermeld) en a. *bimaculata* Pont.

A. bipunctata L.

A. b. a. inaequalis Ws. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Coccinella 11-punctata L. a. *longula* Wse. Niet van Terschelling vermeld.

Ernobius mollis L. Van Pinus geklopt, geïmporteerd? Niet van Terschelling vermeld.

Anobium punctatum Deg.

Caenocara bovistae Hoffm. Een dood ex. des avonds met Liodiden uit helm gesleept. Niet van Terschelling vermeld.

Aphodius haemorrhoidalis L. Dito.

A. scybalarius F.

A. s. a. conflagratus F. Niet van Terschelling bekend.

A. s. a. nigricans Muls. Dito.

A. rufus Moll.

Aegialia arenaria F.

Anomala aenea Deg. a. *marginalis* D. Torre. Volgens WINKLER heet deze thans *dubia* Scop., waarvan hij een var. *aenea* Deg. noemt, en van deze wederom een ab. *marginalis* D. Torr., die eventueel = *a. frischii* F. is. In de verschillende handboeken worden de ab. en var. niet eensluidend beschreven.

Cryptocephalus fulvus Goeze a. *fulvicollis* Suffr. Niet van Borkum of Terschelling vermeld. Klaarblijkelijk werden vroeger de ab. dezer soort niet of onjuist onderscheiden.

Prasocuris phellandri L. Niet van Borkum vermeld.

*Sitona*¹⁾ *cylindricollis* Fährs. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

1) Vanaf hier nomenclatuur volgens L. v. HEYDEN, E. REITTER, J. WEISE *Catalogus coleopterorum europae, caucasi et armeniae rossicae*, Paskau 1906.

Lepyrus palustris Scop. Dito. In een vochtige duinpan gesleept. SCHNEIDER vermeldt niet het type, doch wel: var. *brevis* O. Scheid (nov. var.); 5 Stück. „Kleiner (8–10 mm.); gedrängter, sodasz die Flügeldecken nicht $1\frac{2}{3}$ sondern $1\frac{1}{3}$ mal so lang als breit; der Rüssel kürzer und stärker, höchstens an der Wurzel und am Ende mit schwacher Andeutung des Mittelkiesels; die abwechselnden Zwischenräume der Flügeldecken deutlich erhaben und gewölbt. Die gelblichen Mittelflecke sind bei 3 sehr klein und fehlen bei 2, was ach ALTUM von einem auf Borkum gefundenen Stück des *L. p.* meldet”. Het thans op Vlieland gevonden ex. maakt niet den indruk tot de var. *brevis* te behooren; het zal echter wel noodig zijn, meer materiaal dezer soort van de eilanden te onderzoeken.

Phytonomus fasciculatus Hbst. Onder *Erodium*. Niet van Borkum of Terschelling bekend.

Ph. plantaginis Deg.

Limobius mixtus Boh. Onder *Erodium*. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Cryptorrhynchus lapathi L. Niet van Terschelling vermeld.

Phytobius leucogaster Marsh. Dito.

Ceutorrhynchus pyrrhorhynchus Marsh. Dito.

C. quadridens Pnz. Dito.

Mecinus pyrastrer Hbst.

Apion pomonae Hbst. Van els geklopt. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

A. radiolus Kirby.

A. r. v. ferruginipes Wenck. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

A. rufirostre F. Talrijk onder *Malva* met de vorige, die slechts in 3 ex. werd aangetroffen. Niet van Terschelling vermeld.

A. ononicola Bach. Dito.

A. minimum Hbst. Dito.

A. simile Kirb. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Hemiptera-heteroptera.¹⁾

Thyreocoris scarabaeoides L. Onder *Viola tricolor*.

1) Nomenclatuur volgens B. OSHANIN, Katalog der paläarktischen Hemipteren rlijn 1912.

Pseudophloeus falleni Schill. Onder *Erodium*. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Gonianotus marginepunctatus Wlff. met de var. *gebieni* Schumach. Met overgangen tot den nominaatvorm. Van 34 ex. evenveel ♂♂ als ♀♀. De var. niet van Terschelling vermeld.

Coranus subapterus Deg., brach.

Microphysa pselaphiformis Curt., ♀♀. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Lygus pabulinus L.

Globiceps cruciatus Reut. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Heterotoma meripterum Scop.

Orthocephalus saltator Hhn., onder *Hieracium umbellatum*. Niet van Terschelling vermeld.

Hydrometra stagnorum L. Merkwaardigerwijze niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Chartoscirta cincta H. S. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Naucoris cimicoides L. Niet van Terschelling vermeld.

Plea minutissima L. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Nepa cinerea L.

Notonecta glauca L.

Corixa affinis Leach. ¹⁾ Deze soort blijkt toch bij ons voor te komen. Bij het bezoek in 1929 werd uitsluitend *C. panzeri* Fieb. waargenomen in de bovenvermelde „Nieuwe Eendenkooi”. Niet van Borkum bekend.

Arctocoris (Sigara) hieroglyphica Duf. 8 ♂♂ en 17 ♀♀.

A. sahlbergi Fieb. 8 ♂♂ en 21 ♀♀.

A. limitata Fieb. Niet van Borkum of Terschelling vermeld.

Hilversum en Amsterdam, Sept. 1932.

A. RECLAIRE en P. VAN DER WIEL.

Groote Vlinders in 1932?

Aug. 1932 in Nunspeet doorbrengende, viel het mij op, dat de exemplaren der dagvlinders, speciaal die van het

1) Dr. JACZEWSKI te Warschau was zoo vriendelijk, de determinatie te verifiëren, waarvoor wij hem ook hier nog bedanken.